

presus de mintea lor. Mulțimea de modele epistolare, ca epistola de condoleanță, de muștrare etc. luate din lumea din lăuntru, nu numai că nu aduc nici un folos școlarilor, fiind-că neînțelegându-le nu le pot învăța, dar le face un rău necalculabil, de oare-ce le tîmpește concepțiunea și îi zăpăcește mult timp. A împune școlarilor să învețe niște modele, pe cari el nu le înțelege însemnează a-i dresa, a face din ei niște marionete. O școală buuă nu trebuie să permită asta. Aceste vor veni cu etatea. Și apoi dacă știe cine-va să facă o narațiune, o descrițiune bună, etc., acela va putea face și o epistolă bună.

Se va zice poate, că spre a urma regulat pe toate aceste trepte, a face deprinderile arătate în manual, este prea greu și, în starea actuală a școlai, peste putință. Mărturisesc și eu că, dacă studiul limbei se va mai preda izolat de toate cele-lalte studii, cari ar trebui să formeze materialul compozițiunilor, că dacă deprinderile arătate în manual se vor face numai într'un mod mecanic, fără pregătirile necesare, fără ca reflecțiunile și observările școlarilor să fie stimulate prin învățemântul intuitiv, este greu să se ajungă scopul dorit prin deprinderile în compozițiunî, ba poate peste putință. Dacă însă toate studiile vor concurge spre a înlesni deprinderile în compozițiunî și dacă studiului limbei i se va recunoaște importanța ce o are față cu cele-lalte studii din învățemântul primar, acordându-i se în felul acesta mai mult timp pentru predare, de cât ori-cărui altul, scopul ce urmărește acest studiu va fi ajuns. Și apoi în ori-ce cas nu e trebuință oare să completăm un lucru început, nu trebuie să lucrăm mai mult pentru viața practică, de cât pentru școală? Pămîntul nu se ară și se sapă nu numai ca să se are, etc., ci ca să producă fructe. Noi nu învățăm gramatica, ca să o învățăm numai sau ca să vorbim românește; — aceasta am putea-o face și fără gramatică — ci o învățăm pentru ca azi mâine să știm să scriem și noi două-trei rînduri.

Mai mult de cât toate acestea este, că sufletul copi-